

Беларусь.

Выстава забароненых кніг

Галасы забароненых кніг

BELARUS
BANNED
BOOKS

За што ў Беларусі забараняюць кнігі, хто ацэньвае іх «шкоднасць» і як агулам працуе механізм цензуры? Докладных адказаў на гэтыя пытанні мы не маем. Кнігі знікаюць з бібліятэк, крам, школьных праграм – і разам з імі знікаюць важныя ідэі пра мову, гісторыю, свабоду.

Наша задача – выносіць на святло «недазволеныя» кнігі, гаварыць пра іх. Бо слова працягвае жыць, пакуль ёсць тыя, хто хоча яго прачытаць. Мы сабралі некалькі гісторый аўтараў і іх твораў, якім дзяржава вынесла прысуд: «экстрэмізм», «школа для нацыянальных інтарэсаў», «непажаданая інфармацыя».

Мы даём галасы кнігам, якім у нашай краіне наканавана маўчаць.

PEN BELARUS

BELARUS. VOICES OF BANNED BOOKS

The unique scale of book bans

- TODAY IN BELARUS:**
- OFFICIAL LIST: EXTREMIST MATERIALS**
- OFFICIAL LIST: HARMFUL TO NATIONAL INTERESTS**
- INFORMAL BANLIST:**
 - Hidden censorship
 - Self-censorship and fear
 - Known but sensitive
 - Even Nobel laureates are silenced, like Svetlana Alexievich.
- CONSEQUENCES:**
 - Having a banned book in Belarus can cost you your freedom.
 - FINE – from 100 to 5300 EUR
 - ARREST – up to 15 days
- FIND OUT MORE**
www.bannedbooks.penbelarus.org

WHY ARE BOOKS BANNED?

- For offering a Belarusian rather than a pro-Russian view of history
- For criticising the authorities
- For telling the truth about repression and war
- For compassion, humanity, and love
- Even for a white-red-white cover design

Official decisions provide no specific explanations and look identical for all works. Thus, books on culture or alternative history are lumped together with genuinely extremist texts. PEN Belarus maintains an alternative list – works of fiction, history, and scholarship that, under international standards, should never be banned.

A DISTINCTIVE FEATURE

Book banning is a global phenomenon, but in Belarus it takes on a unique form. Here, not only are «disloyal» books banned, but also simply Belarusian ones, because they do not fit the regime's pro-Russian policy. This is a direct threat to the language, literature, and culture.

The history of banning Belarusian books stretches back over 185 years – from the 1840 prohibition in the Russian Empire to today's Lukaŭŭenka-era censorship. Yet despite repression, books continue to be published and to find their readers – a testament to the resilience of Belarusian culture.

Books are banned to silence voices. We bring them back.

«Сабраныя на нашай выставе кнігі вельмі розныя: жанрамі, тэмамі, геаграфіяй, глыбінёй чалавечага досведу. Але аб'ядноўвае іх адно: непрыманне ідэй таталітарнай дзяржавы. Яны паказваюць іншыя мадэлі жыцця, альтэрнатыўныя версіі рэальнасці. Гэтыя творы і іх аўтары не ставяць межаў ні эмоцыям, ні думкам – і таму небяспечныя».

паэтка, кіраўніца Беларускага ПЭНа Таццяна Нядбай.

Змест выставы

Выстава складаецца з:

- інфармацыйнай сцяны (разам з каркасам: шырыня – 4 м, вышыня – 3 м) на англійскай мове
- 5 ралапаў (шырыня – 1 м, вышыня – 2 м) на англійскай мове
- 6 плакатаў з перакладам ралапаў і сцяны на беларускую і польскую мовы (фармат А1)
- відэафільма працягласцю 16 хвілін (з англійскімі, беларускімі і польскімі субцітрамі)
- калекцыі забароненых кніг (каля 40 асобнікаў)
- апцыянальна: «пустога крэсла» для канфіскаваных рукапісаў з апісаннем

Кампазіцыя

Выстава можа паказвацца цалкам з усімі яе элементамі, а можа быць камбінаванай і складацца толькі з некалькіх частак. Дзякуючы мабільнасці ўсіх элементаў можна сабраць выставу згодна з магчымасцямі памяшкання ці выставачнай прасторы.

Мы рэкамендуем інфармацыйную сцяну як аснову выставы. Да яе можна дадаваць банеры, кнігі, фільм і г. д. Кнігі як інтэрактыўную частку выставы мы таксама раім выстаўляць, бо магчымасць пагартаць сапраўдныя «забароненыя» кнігі прыцягвае ўвагу.

Раскладка выставы

Тэхнічны райдар

Памяшканне: у памяшканні / прасторы мусіць быць магчымасць расставіць банеры і інфармацыйную сцяну, а таксама пераклады (калі ў гэтым ёсць неабходнасць). Самы просты варыянт – уздоўж сцен, каб на сценах можна было прымацаваць пераклады.

Патрэбныя элементы:

- **Інфармацыйная сцяна і ралапы** могуць быць прывезеныя / перададзеныя цягніком, аўтобусам, машынай. Калі дастаўка немэтазгодная, можна надрукаваць іх на месцы (выканана на матэрыяле Frontlit 510 g/m², магчымыя іншыя варыянты якаснага друку). Таксама магчымы варыянт друку на паперы, якую потым можна наклеіць на сцяну (фармат А1 ці фоташпалеры). На інфармацыйную сцяну клеіцца аркуш з актуальнымі лічбамі (А4, каляровы друк), друкуецца на месцы непасрэдна перад адкрыццём выставы.
- **Плакаты з перакладам** могуць быць прывезеныя / перададзеныя або надрукаваныя на месцы. Фармат А1, шчыльная папера, каляровы друк. Можна быць падрыхтаваны пераклад на іншыя мовы, у залежнасці ад месца правядзення выставы. Да плакатаў патрэбны Patafix (мяккая клейкая маса) для лёгкага мацавання на сцяне без слядоў пасля дэмантажу або дадатковыя стойкі і рамкі, калі няма магчымасці павесіць іх на сцяну побач з адпаведным банерам.
- Тэлевізар / LED-экран / праектар ці іншыя сродкі дэманстрацыі для **відэафільма**. Фільм мае быць зачыклены і дэманстравацца падчас працы выставы. Для аўдыятрэка патрэбныя калонкі (або навушнікі). Фільм мы можам выслаць файлам, таксама ён даступны на нашым YouTube-канале.
- Для **калекцыі забароненых кніг** патрэбны стол / паліцы / стэлаж. Кнігі могуць быць прывезеныя / перададзеныя або высланыя поштай (змяшчаюцца ў адну скрынку). Унутры кожнай кнігі ёсць яе кароткае апісанне на беларускай, польскай і англійскай мовах + можна надрукаваць апісанні на неабходнай мове. Кожная кніга абгорнутая ў пасак «BannedBooks». Каля кніг можна паставіць некалькі фатэляў ці канап, на якія наведвальнікі змогуць прысесці, каб пагартаць і пачытаць кнігі.
- **«Пустое крэсла»** можна быць прывезенае / перададзенае ці надрукаванае на месцы (планшэт на пенакардоне фармату А3). Апісанне да яго можна перакласці на неабходную мову і надрукаваць на месцы. Для дэманстрацыі патрэбнае ўласна крэсла, на які будзе пастаўлены планшэт. Апісанне можна быць наклеенае побач на сцяне ці размешчанае на падстаўцы / мальберце.
- **Спісы забароненых (станам на актуальную дату) кніг**. Друкуюцца на паперы фармату А2 (можна іншага). Можна наклеіць на сцяну на Patafix альбо пакласці побач з забароненымі кнігамі. Апцыянальная пазіцыя.
- **Улёткі, налепкі, іншыя раздатачны матэрыял** можна быць прывезеныя / перададзеныя ці надрукаваныя на месцы. Улёткі ёсць на беларускай, англійскай і польскай мовах (можна перакласці і надрукаваць на неабходнай мове). Для іх таксама патрэбны стол ці стойка.

Выстава вельмі адаптыўная, можна быць як у скарочаным варыянце, так і ў поўным. Смела звяртайцеся да нас з вашымі пажаданнямі – і мы прыдумаем, як зрабіць найлепей.

1. Інфармацыйная сцяна

Памер без
каркаса: 3x2,4 м

Памер з каркасам:
прыблізна 4x3 м

Мова: англійская

Тэхнічныя патрабаванні:
сцяна мантаецца і
трымаецца аўтаномна,
ставіцца звычайна ўздоўж
сцяны, аднабаковая

Траспартаванне: каркас
збіраецца ў футляр

(вышыняй прыблізна 1,5 м), палатно – у кардонную скрынку (вышыняй прыблізна 1,6 м)

Змест: агульная ўводная інфармацыя пра выставу і пра актуальную сітуацыю з забароненымі ў Беларусі кнігамі. У першы злева квадрат уклеіваецца ліст з лічбамі пра колькасць забароненых кніг, аўтараў і выдавецтваў на момант працы выставы.

2. Ралапы

Памер:
5 ралапаў памерам
1x2 м кожны

Мова: англійская

Тэхнічныя патрабаванні:
ралапы трымаюцца
аўтаномна, ставяцца
звычайна ўздоўж сцяны ці
іншых канструкцый,
аднабаковыя

Траспартаванне: кожны
ралап збіраецца ў футляр
вышыней прыблізна 1 м

Змест: кожны ралап прысвечаны «галасам» дзвюх забароненых у Беларусі кніг. У тэксце пазначаныя кнігі і іх аўтары, даты і формы забароны, кароткае апісанне («голас») кнігі з нашым меркаваннем, што магло б паслужыць падставай яе забароны.

Ралап прысвечаны:
– кнізе Уладзіміра Арлова і Паўла Татарнікава «Айчына. Маляўнічая гісторыя. Ад Рагнеды да Касцюшкі»
– кнізе Альгерда Бахарэвіча «Сабакі Эўропы»

Ралап прысвечаны:
– кнізе Энн Эплбаум «ГУЛАГ»
– кнізе Фрэдрыка Бакмана «Мядзвежы кут»

BELARUS VOICES OF BANNED BOOKS

THE VOICE OF THE STATELESS

“I am a torch lit by a woman who carried the Soviet flag and refused to carry the passport of the USSR, a prostitute. My mother never believed herself or her people — not in captivity, not in exile, not even when charged of citizenship. She remained Belarusian, even when Belarus was part of the Soviet Union. I am banned because my Belarusian identity hurt soviet administration. It is gone, pride, respect, and defiance. Being Belarusian is not about the flag of the state. I stand as witness to what the regime needs to erase: dignity, language, and memory.”

A NOVEL THAT HURTS AND HEALS

“I am a wound from which compassion begins — a novel about the days of human suffering. I had a dream that woke at the heart of silence, of beauty, despair, and of a love that was too important to forget. People who live in the shadows of the night are the most of all. But I was banned in Belarus because I dared to open up subjects that regime does not want seen — in schools, in homes, in life. The authorities do not want people they want functions. Not names, but occupations by institutions. I became a mirror of pain — one which connects with better humanity to empathize, to stand in solidarity.”

LARYSA HIENIŬIŬ «SELECTED WORKS»
Belarus, Minsk, Belarusian Book Collection, 2000
BANNED ON: 15.08.2023
(The List of Administrative Penalties)

Larysa Hieniuŭ (1916–1982) was born in Western Belarus, which became part of Poland after 1921. She openly criticized Polish national policies towards Belarusians. In 1957, she earned her degree for husband. After Western Belarus was annexed by the USSR in 1939, her parents and siblings were subjected to repression. In 1944, Czechoslovak authorities arrested Hieniuŭ and her husband and banished them east. Hieniuŭ was arrested in the Soviet Union. In 2024, the Czech Republic symbolically returned that decision, acknowledging its role in the Soviet repression. In 20 years to follow, camps and charges of assisting international bourgeoisie and participation in an anti-Soviet organization. In 2023, local authorities in Zolna, Belarus, demanded her arrest.

HANYA YANAGIHARA «A LITTLE LIFE»
2015, Doubleday, USA
Belarus, Minsk, Belarusian Book Collection, 2000
BANNED ON: 24.01.2025
(The List of Prohibited Publications)

A novel about the lives of four teens in New York City.

BELARUS BANNED BOOKS
bannedbooks.penbelarus.org

Ралап прысвечаны:

– кнізе Ларысы Геніюш «Выбраныя творы» (серыя «Беларускі кнігазбор»)

– кнізе Ханьі Янагіхары «Маленькае жыццё»

BELARUS VOICES OF BANNED BOOKS

THE FIRST GULAG MEMOIR

“I am a man that have written to the divided sea of Belarusian identity — caught between East and West — and the complex path towards self-determination. During my arrest era, I dared to speak of the Soviet cynicism and cynicism of both the Soviet Empire and the Bolsheviks. That made me Belarusian, more dangerous. In Soviet ideology, I raised fundamental questions about national identity and rejected the simplistic ideological values the USSR employed to impose. I revealed the inner struggle between two worlds: imperial and national — and showed what empire does to the human spirit. Today, that imperial grip continues, affecting Belarus beyond the borders of the «Russian world».

EMPIRE VS. IDENTITY

“I am among the earliest testimonies in world literature to expose Soviet repression and occupy first published in Polish in 1934, and in Ukrainian in 1973. I am the first truly silent? My protagonist is a Belarusian Belarusian who returns home from abroad, lured by Soviet propaganda and death trap of fulfilling his dreams in Belarusian theatre. Instead, he is thrown into a gulag where he endures brutal torture. Today, in Lukashenko's Belarus, «rehabilitation commission» continue to receive or encouraging testimonies abroad to return home, but those who believe them may still face the same fate as my main character.”

MAKSIM HARECKI «TWO SOULS»
AUTHOR EXECUTED IN 1938

Maksim Harecki (1897–1938, executed) was one of the greatest of Belarusian «Chaplines». He played a vital role in the development of Belarusian culture and national identity. His work was considered for display under Soviet rule.

FRANCIŠAK ALACHNOVIČ «IN THE CLUTCHES OF THE GPU»
AUTHOR MURDERED IN 1944

Frančišak Alachovič (1889–1944) is widely regarded as the father of Belarusian theatre. He was a playwright, theatre scholar, actor, director, and publisher. Alachovič was one of the first in the world literature to document the horrors of Soviet repression and torture in Belarus's labor camps. He was arrested in the Russian Empire, Poland, and the USSR.

BELARUS BANNED BOOKS
bannedbooks.penbelarus.org

Ралап прысвечаны:

– кнізе Максіма Гарэцкага «Дзве душы»

– кнізе Францішка Аляхновіча «У капцюрох ГПУ»

BELARUS VOICES OF BANNED BOOKS

WRITTEN IN CHAINS

“I was written as a prison book, surrounded by stench, cruelty and darkness — and I stand as proof that torturers fear a soul that creates resistance. They want people to believe not in death, but in fear. They have banned me because I shattered the image of the «model prisoner» — submissive and obedient. But the truth shone through my pages: even in chains, I persevere. The reason here: My author is once again behind bars, a political prisoner. At home, his wife and three young children await his return.”

UNCOVERING THE HIDDEN WAR

“I am a testimony that bears the mark from Belarussian propaganda. Within my pages lies the truth: since 2016 Belarus has been caught in Russia's war against Ukraine — involving massacres and expiring death by the dozens. Belarusians who volunteered to fight on the Ukrainian side were persecuted at home, while those who supported Russia's aggression, were punished for selling the truth. I was banned, and my authors, Andrejewa and Iljas, were thrown behind bars for years.”

ZMICIER DAŠKIEVIČ «THE WORM» («ČARVIAK»)
Belarus, (Belarusian) Centre for Belarussian Information, 2017
BANNED ON: 11.02.2025
(The List of Administrative Penalties)

A collection of reflections and observations written by Zmicier during his previous prison terms (2010–2016, 2019–2023). In 2022, he was arrested again in a criminal case for participating in these protests.

KACIARYNA ANDREJEVA & IHAR ILJAS «BELARUSIAN DONBAS»
Belarus, (Ukrainian) Felts, 2023
BANNED ON: 26.02.2021
(The List of Administrative Penalties)

This is a documentary book written by two political prisoners. It was banned as a collection of evidence against the status and ENFORCEMENT IN 2017, while IREK HOSSEINIAN that was charged with facilitating extremist activities and «rebranding» Belarus.

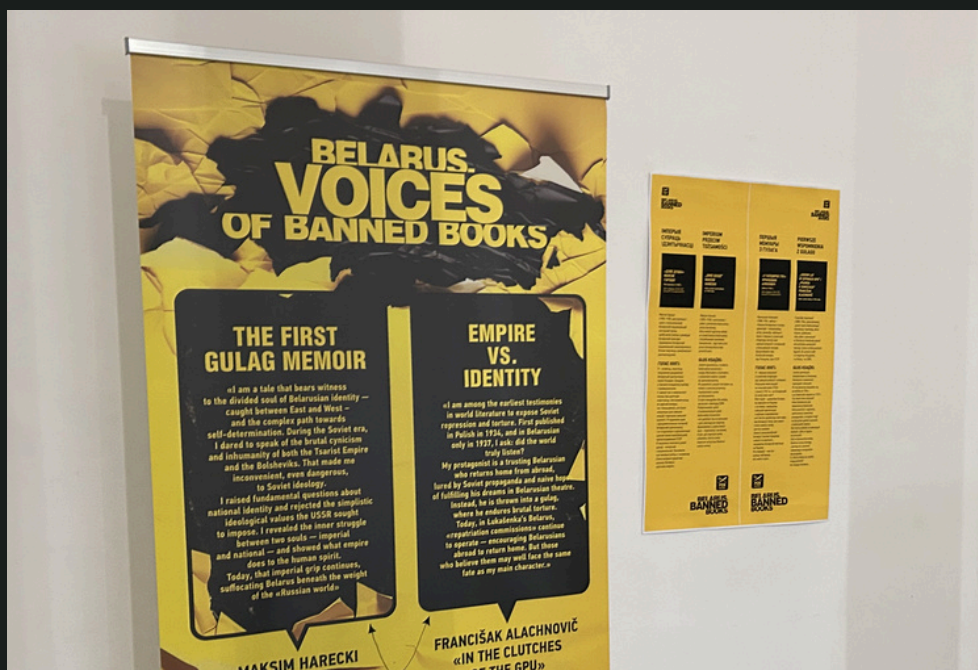
BELARUS BANNED BOOKS
bannedbooks.penbelarus.org

Ралап прысвечаны:

– кнізе Змітра Дашкевіча «Чарвяк»

– кнізе Кацярыны Андрэевай і Ігара Ільяша «Беларускі Данбас»

3. Плакаты з перакладам

Памер:
6 плакатаў,
надрукаваных на шчыльнай
паперы, памерам А1 кожны

Мова: беларуская і
польская (могучь быць
перакладзеныя на іншыя
мовы)

Тэхнічныя патрабаванні:
вешаюцца на сцяне побач
з банерамі на Patafix

4. Відэафільм

Памер:
1920*1080, працягласць
16:34 хвілін, вага каля 1 Гб.

Мова: беларуская,
англійская і польская. Дзве
версіі субцітраў:
1) беларуская + англійская
2) беларуская + польская

Тэхнічныя патрабаванні: тэлевізар, LED-экран, праектар ці іншыя сродкі паказу відэа

Змест: мы расказваем пра сітуацыю з забароненымі кнігамі ў Беларусі і па ўсім свеце, пра гісторыю забарон і пра юрыдычныя наступствы. Мы паразмаўлялі з людзьмі, якія сутыкаюцца з гэтай тэмай: аўтарамі, выдаўцамі, міжнароднымі экспертамі і праваабаронцамі. Яны падзяліліся сваім поглядам на праблему забароны кніг. Героямі і гераінямі фільма сталі: Таццяна Нядбай (Беларускі ПЭН), Даньель І. Пэдрэйра (ПЭН Куба), Юстына Чэхойска (Польскі ПЭН-клуб), Ханна Нордэль (Шведскі ПЭН), Джэніфер Фіні Бойлан (ПЭН Амерыка), Андрэй Янушкевіч (беларускі выдавец), Юры Козікаў (юрыст, Беларускі ПЭН).

5. Калекцыя кніг

Памер:

Забароненыя кнігі беларускіх аўтараў ці перакладаў на беларускую (каля 40 кніг)

Мова: большасць кніг па-беларуску, ёсць некалькі па-англійску і па-польску

Тэхнічныя патрабаванні:

раскладаецца на стале ці на паліцах / стэлажах

6. «Пустое крэсла»

Памер:

Планшэт на пенакардоне фармату А3 з выявай канфіскаваных рукапісаў + апісанне (на паперы А4)

Мова: планшэт па-англійску, апісанне можа быць надрукаванае на розных мовах

Тэхнічныя патрабаванні:

крэсла, на якое можна паставіць планшэт; сцяна ці стойка для апісання

Змест: У Міжнароднага ПЭНа існуе традыцыя «Empty Chairs» («пустыя крэслы») для тых, чый голас не можа, але павінен гучаць. Падчас сустрэч, дыскусій, імпрэз і выступаў на сцэне застаецца адно «пустое крэсла» з партрэтам зняволенага пісьменніка, які не можа быць тут і цяпер фізічна, але сімвалічна ягонае месца – разам з намі. На выставе пра забароненыя кнігі мы вырашылі прысвяціць «пустое крэсла» канфіскаваным рукапісам, якія застаюцца ў зняволенні разам са сваімі аўтарамі ды аўтаркамі і працягваюць адбываць несправядлівае пакаранне нават тады, калі самі творцы выходзяць на волю.

Кантакты

**BELARUS
BANNED
BOOKS**

З усімі пытаннямі пішыце на наш электронны адрас: info@penbelarus.org

Падробязней пра сітуацыю з забароненымі ў Беларусі кнігамі чытайце на нашым адмысловым сайце:
bannedbooks.penbelarus.org

